

RIKTLINJER FÖR FRAMTIDENS KRIMINALPOLITIK OCH FÖR STRAFFRÄTTSLIGA REFORMER

JUSTITIEMINISTER BEATRICE ASKS TAL INFÖR KRIMINALISTFÖRENINGEN DEN 8 NOV. 2006

Som justitieminister tycker jag att det är väldigt stimulerande och spännande med alla de utmaningar och möjligheter som jag har framför mig. Vi har sjuksatt den mest ambitiösa satsningen någonsin på rättsväsendet. Bland annat har vi annonserat en kraftig ökning av antalet poliser med målet att vi skall ha 20 000 poliser senast 2010. Sammantaget har anslaget till rättsväsendet för 2007 ökat med drygt 1,7 miljarder jämfört med den förra regeringens anslag för 2006. I kväll tänkte jag tala om inriktningen på det arbete som jag och regeringen tänker utföra under den här mandatperioden.

Människor skall kunna känna sig trygga i sina hem och i sin vardag. Jag vill att Sverige skall vara ett tryggt land att leva i för alla. Det är en vision som är och kommer att vara en ledstjärna i mitt arbete. För att jag och regeringen skall lyckas krävs många kraftfulla åtgärder inom flera områden. Den kriminalpolitik som vi kommer att föra är en del i det viktiga arbete som krävs för att människor skall känna sig trygga. Jag är övertygad om att vår kriminalpolitik kommer att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Människor som drabbas av brott måste känna att de kan få hjälp, stöd och skydd av samhället. Brottsoffer måste känna förtroende för att rättsväsendet klarar av sina uppgifter så att de i ännu större utsträckning än tidigare anmäler de brott som de har drabbats av. Tendenser till att människor inte tror att det är lönt att anmäla brott måste motarbetas, därför att det ofelbart leder till risk för att människor förr eller senare själva ordnar rättsskipning. Samtidigt som rättsväsendet tillförs mer resurser måste varje enskild myndighet disponera de medel som tillförs på ett genomtänkt sätt. Vi kommer att ställa tydliga krav på att myndigheterna använder resurstillskotten så att de skapar tydliga resultat.

Brottsoffer skall bemötas med medkännande och professionalism av de myndigheter som de kommer i kontakt med på grund av det brott som har drabbat dem. Alla som arbetar inom rättsväsendet måste ständigt förbättra sina kunskaper om brottsoffer och den utsatta ställning som de befinner sig i vid mötet med rättsväsendets myndigheter. Brottsoffer måste på ett enkelt sätt kunna få information om sitt ärende, sina rättigheter och var de kan få stöd och hjälp. Vad jag säger nu gäller även vittnen. Att vittnen vågar komma till rättegångar och där berätta vad de sett och hört utgör en viktig grundsten i rättssamhället.

Att lyfta brottsofferfrågorna är nödvändigt. Den som drabbas av brott blir alltför ofta ställd åt sidan, när grundförhören är avklarade, samtidigt som kränkningen värker och behovet av stöd är stort. Ärenden som avskrivs utan begriplig förklaring, klumpiga eller utdragna processer är sådant som kan upplevas som att samhället gör ont värre. För vittnen som inte får rätt bemötande kan oro och rädsla försämra eller t.o.m. kullkasta rättsskipningen, och brottsofferfrågorna har sin plats i det sammanhanget. Det gäller i synnerhet som vissa grupperingar satt i system att hota och skrämna vittnen. Samhället måste bestämt agera emot en sådan utveckling. Att bekämpa mäns våld mot kvinnor kommer att vara en prioriterad fråga för regeringen. Att det år 2006 fortfarande är hemmet som är den farligaste platsen för kvinnor är bedrövligt. Jag kommer tillsammans med jämställdhetsministern och socialministern att ta fram en nationell handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. En handlingsplan måste fyllas med konkreta åtgärder som både förebygger denna brottslighet men som även ökar skyddet för kvinnor som utsätts för mäns våld. Regeringen kommer bl.a. att verka för att det hos polisen i hela landet finns specialiserad kompetens för att utreda mäns våld mot kvinnor och mot barn. Relationsrelaterad brottslighet är svårutredd och det finns kunskaper om framgångsrika arbetsformer som behöver spridas. Vi skall också förbättra användningen av besöksförbud så att det i framtiden utgör ett bättre skydd. Här är jag övertygad om att elektronisk övervakning av vissa besöksförbud kommer att spela en betydande roll.

Polisen utgör en stor del i rättsväsendet. Synlig och närvarande polis är brottsförebyggande och en förutsättning för framgångsrik brottsbekämpning. En svensk modell för nolltolerans i brottsbekämpningen skall utvecklas. För det räcker självklart inte att bara öka antalet poliser. Polisen måste arbeta på ett sådant sätt att de effektivt både förebygger brott och rycker ut, men även utreder de brott som har inträffat. Det handlar om närvaro, att inte lämna bygder, städer, ja faktiskt hela kommuner utan polis, med lokal kunskap.

Ett andra nyckelord i arbetet med att förebygga brott är samverkan. Polisen måste samverka med andra viktiga aktörer. Skola och socialtjänst är viktiga i det här sammanhanget, inte minst när det gäller att tidigare och tydligare angripa ungdomsbrottsligheten. Men det finns även ett behov av ökad samverkan mellan lokala polisedningar och exempelvis företagare, nöjeslivet, idrottsklubbar m.fl. Dessutom krävs både samarbete och en tydlig arbetsfördelning mellan polis och en växande bevakningsbranch.

Även Kriminalvårdens roll i det brottsförebyggande arbetet kan tydliggöras, både genom dess återfallsförebyggande arbete och i arbetet med att förhindra att kriminella nätverk byggs upp innanför fängelsemurarna.

Den politik som Allianspartierna gått till val på när det gäller rättsväsendet lägger stor vikt vid brottsbekämpning ur ett nära medborgarperspektiv. Vi menar att det under många år fått stå tillbaka för annat. Att bara skylla på resursbrist är för enkelt – området har tillförts pengar om än inte tillräckligt. Men det är också en fråga om attityder, trender och politik. I en tid av snabba sociala förändringar och ökad internationalisering behövs fasta grundprinciper, tydliga regler och en strävan efter att vinna människors förtroende för rättssamhällets principer.

I de kommande årens arbete ryms också nödvändigheten av att ge polisen och åklagarna effektiva verktyg och arbetsmetoder mot organiserad allvarlig brottslighet. De brottsbekämpande myndigheterna är beroende av information i syfte att förhindra brott eller för att kunna driva brottsutredningar framåt. Den tekniska utvecklingen och kriminalitetens snabba förmåga att utnyttja utvecklingen gör att myndigheterna också vid vissa brottsutredningar som ett yttersta hjälpmedel måste kunna använda sig av hemliga tvångsmedel. Regeringen kommer inom en nära framtid att återkomma till frågan om vilka ytterligare överväganden som kan behöva göras med anledning av att riksdagen bordlade propositionerna om buggning och preventiv användning av hemliga tvångsmedel. Det är angeläget att regelverket kring tvångsmedel som t.ex. buggning, kringgärdas av väl avvägda regler till skydd för den enskildes integritet och närmast kommer jag att få utredningen om hur underrättelseskyldigheten kan utformas lagd på bordet.

I det internationella perspektivet, som blir allt viktigare när det gäller rättsfrågorna, är arbetet mot den grova internationella brottsligheten och terrorism ständigt närvarande. Även om terroristbekämpning inte i Sverige känns som den mest medborgarnära frågan är det viktigt att påminna sig om att terrorism just riktas och blint hotar just många enskilda. Sverige har ett stort ansvar i att tillsammans med andra bekämpa terrorism.

För att vara framgångsrika i detta arbete krävs ett effektivt underrättelsearbete. Den nya regeringen har kraftigt ökat anslaget till Säkerhetspolisen. De tillskott Säkerhetspolisen fått under senare år har i princip enbart handlat om utbyggnad av personskyddet som en följd av mordet på utrikesministern Anna Lindh. Men underrättelsearbete och samordning mellan motsvarande organisationer inom och utom landet måste utvecklas. Andra länder har gjort mycket och för att kunna vara en viktig medaktör måste också vi låta verksamheten växa och utvecklas.

Fler poliser och en reformering av påföljdssystemet är huvudpunkterna i regeringsförklaringen. De påföljder som domstolarna skall använda måste vara väl förankrade hos allmänheten. Så är det inte alltid idag. Jag kan också avslöja att en och annan riksdagsledamot ibland tycker att påföljderna inte riktigt stämmer med lagstiftarens ambitioner. För det klagas vi inte på domstolarna. De dömer efter lagarna. Men det är klart att vi som är politiker måste fundera över hur lag-

stiftningen fungerar och hur straffskalorna används. En reform som rör påföljdssystemet kommer, även om vi redan i regeringsförklaringen sagt att straffen för grova våldsbrott skall skärpas. Generellt är dock vår syn att vi skall ha smartare, inte nödvändigtvis längre straff.

Kriminalvården står inför stora utmaningar. Det primära är av praktisk natur och rör platstillgången. Det kan låta banalt men handlar om krångliga regelverk och mycket pengar. Trots detta är regeringens ambition att också utveckla innehållet. Den tid som en dömd person verkställer en påföljd måste användas så att det finns möjlighet att avbryta en kriminell livsstil och drogmissbruk. Den som dömts skall redan från början veta vart han eller hon är på väg. Man skall få tillgång till behandling, studier och arbetsträning så att man kan byta väg och lämna det gamla bakom sig. När det gäller verkställigheten av fängelsestraff anser jag att en utveckling av arbetsdriften är en viktig fråga. Under många år brydde sig ingen om detta, vilket även Kriminalvårdens chef Lars Nylén påpekat. Men jag är övertygad om att intagna som lär sig och får arbeta har bättre förutsättningar för att klara av ett liv i frihet – utan att begå några nya brott. Dessutom ger arbete under verkställigheten mer mening åt tiden än kortspel och TV-tittande!

Det här är en del av inriktningen på det arbete som regeringen kommer att driva när det gäller brottsbekämpning de kommande åren. Jag har nämnt två nyckelord – närvaro och samverkan – och så här till slut blir det ett tredje – professionalism. Med det vill jag säga att jag litar på att vi har och kan skaffa oss den kompetens som behövs för bästa kvalitet inom hela rättskedjan. Ytterst handlar framgång i arbetet om att ta tillvara på det bästa hos varje enskild medarbetare från receptionen på polisstationen i Sveg till domare i Högsta domstolen.

Tack för ordet!